FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT MICHAEL B. ELMER

föredraget den 28 mars 1995 *

Inledning

1. I detta mål om förhandsavgörande skall domstolen särskilt ta ställning till om en turkisk medborgare, som varit anställd som chaufför i internationell trafik i en nederländsk firma, men som har blivit permanent arbetsoförmögen till följd av en arbetsskada, har rätt till vistelse i Nederländerna enligt associeringsavtalet mellan EEG och Turkiet [1] och vid detta avtal upprättade associeringsrådets beslut nr 2/76 och 1/80.

De faktiska omständigheterna

2. Ahmet Bozkurt är turkisk medborgare och har åtminstone sedan år 1979 varit anställd vid Rynart Transport BV som är en juridisk person, vars huvudsäte ligger i staden Klundert i Nederländerna. Bozkurt var anställd som chaufför i internationell trafik på turer till Mellanöstern och körde nederländskt inregistrerade lastbilar.

I perioderna mellan sina resor samt under sina semestrar, osv., bodde han i Nederländerna. Enligt den nederländska utlänningslagstiftningen krävs det inte arbetstillstånd för att arbeta som chaufför i internationell trafik. Medborgare i tredje land som utövar denna form av arbete mottager, enligt vad den nederländska regeringen upplyst, visum för ett år åt gången med rätt till att vistas i tre månader i taget, dock högst nio månader sammanlagd årlig vistelse, och kan med dessa tidsmässiga begränsningar tillbringa sina semester- och fritidsperioder i Nederländerna utan uppehållstillstånd.

Anställningsavtalet mellan Bozkurt och Rynart Transport BV var ingånget på nederländska och var reglerat av nederländsk rätt. Bozkurt omfattades vidare i samband med anställningen av det nederländska socialförsäkringssystemet. År 1988 blev Bozkurt till följd av en arbetsolycka förklarad som

* Originalspråk: danska.

1 — Avtal om upprättande av associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet, undertecknat i Ankara den 12 september 1963 och ingånget på gemenskapens vägnar genom rådets beslut av den 23 december 1963 (EGT nr 217, 1964, s. 3685).

permanent arbetsoförmögen och han har därefter mottagit ett bidrag enligt den nederländska lagstiftningen om arbetsoförmåga. Rätten till detta bidrag är enligt uppgift inte beroende av om Bozkurt uppehåller sig på nederländskt territorium.

Den 6 mars 1991 ansökte Bozkurt med hänvisning till sitt mångåriga arbete som chaufför hos Rynart Transport BV om permanent uppehållstillstånd hos den nederländska utlänningsmyndigheten. Ansökningen avslogs samma dag av polisen i Rotterdam och senare, efter överklagande, även av den nederländska Staatssecretaris van Justitie.

3. Ahmet Bozkurt har därefter den 16 juli 1991 överklagat till Raad van State med hänvisning till att han har rätt till uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i artikel 2 i associeringsrådets beslut nr 2/76 och/eller artikel 6 i associeringsrådets beslut nr 1/80.

Gemenskapsrätten

4. Associeringsavtalet mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet ingicks den 12 september 1963 och har enligt artikel 2.1 till syfte "att främja en stadig och balanserad förstärkning av de ekonomiska och handelsmässiga förbindelserna mellan parterna, under full hänsyn till nödvändigheten av att säkerställa en snabbare utveckling av Turkiets ekonomi och en höjning av sysselsättningsnivån och livsvillkoren för det turkiska folket".

Enligt avtalets artikel 12 är parterna eniga om att "på grundval av artiklarna 48, 49 och 50 i fördraget om upprättande av den Europeiska ekonomiska gemenskapen, gradvis inbördes ... genomföra arbetskraftens fria rörlighet".

Enligt artikel 36 i ett tilläggsprotokoll till associeringsavtalet av den 23 november 1970 [2] fattar associeringsrådet beslut om nödvändiga riktlinjer för gradvis genomförande av arbetskraftens fria rörlighet mellan gemenskapens medlemsstater och Turkiet i överensstämmelse med de i artikel 12 i associeringsavtalet anförda principerna.

5. Associeringsrådet har till följd härav fattat beslut nr 2/76 av den 20 december 1976, som trädde i kraft samma dag, och beslut nr 1/80 av den 19 september, som trädde i kraft den 1 juli 1980 [3].

2 — EGT nr C 113, 24.12.1973, s. 3.
3 — Besluten har inte offentliggjorts.

Artikel 2.1 b och c, i beslut nr 2/76 fastställer följande:

"b) En turkisk arbetstagare som i fem år har haft lagligt arbete i en av gemenskapens medlemsstater, har där rätt att ta anställning efter eget val.

c) Årlig semester och frånvaro av kortare varaktighet på grund av sjukdom, graviditet eller olycka på arbetsplatsen jämställs med perioder av lagligt arbete. Perioder av ofrivillig arbetslöshet som vederbörligen konstaterats av den behöriga myndigheten, och frånvaro av längre varaktighet på grund av sjukdom är inte, även om det inte heller jämställs med perioder av lagligt arbete, till skada för de rättigheter som förvärvats genom den föregående arbetsperioden."

Artikel 6.1 och 6.2 i beslut nr 1/80 fastställer följande:

"1. Med förbehåll för ... har en turkisk arbetstagare som tillhör den lagliga arbetsmarknaden i en bestämd medlemsstat,

— i denna medlemsstat, efter fyra års lagligt arbete, rätt att anställning efter eget val.

2. Årlig semester, föräldraledighet och frånvaro av kortare varaktighet på grund av arbetsolycka eller sjukdom jämställs med perioder av lagligt arbete. Perioder av ofrivillig arbetslöshet som vederbörligen konstaterats av den behöriga myndigheten, och frånvaro av längre varaktighet på grund av sjukdom påverkar inte, även om de inte heller jämställs med perioder av lagligt arbete, de rättigheter som förvärvats genom den föregående arbetsperioden."

Frågorna för förhandsavgörande

6. Då ett avgörande av tvisten förutsätter en tolkning av de nämnda bestämmelserna har Raad van State vilandeförklarat målet och i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget begärt att domstolen skall meddela förhandsavgörande i följande frågor:

"1) Skall det kriterium som uppställts i domstolens dom av den 27 september 1989 i mål 9/88 (Lopes da Veiga) också användas för att besvara frågan om det arbete som en turkisk arbetstagare utövar under ett enligt nederländsk rätt ingånget arbetsavtal som lastbilschaufför

...

i internationell trafik i tjänst hos ett nederländskt bolag med säte i Nederländerna kan anses som (lagligt) arbete i en medlemsstat i den mening som uttrycks i artikel 2 i beslut nr 2/76 och/eller artikel 6 i beslut nr 1/80 och skall den nationella domstolen, med nödvändiga ändringar, ta samma omständigheter i beaktande?

2) Är det fråga om lagligt arbete i en medlemsstat i den mening som uttrycks i artikel 2 i beslut nr 2/76 och/eller artikel 6 i beslut nr 1/80 om en turkisk arbetstagare vid utövandet av arbete som lastbilschaufför i internationell trafik på grund av de i allmänhet korta perioder när han uppehåller sig i Nederländerna mellan sina turer inte behöver ha arbetstillstånd eller uppehållstillstånd, men i princip inte i kraft av detta arbete kan få rätt till — långvarig — vistelse enligt nederländsk rätt och nederländsk praxis rörande utlänningars immigration till landet?

3) Om fråga 1 och 2 besvaras jakande: Innebär artikel 2 i beslut nr 2/76 och/eller artikel 6 i beslut nr 1/80 att en turkisk arbetstagare åtminstone har rätt till vistelse så länge han utövar lagligt arbete i de nämnda beslutens mening?

4) Om fråga 3 besvaras jakande: Bibehåller en turkiskt arbetstagare den rätt till vistelse som följer av artikel 2 i beslut nr 2/76 och/eller artikel 6 i beslut nr 1/80 om han blir fullständigt och permanent arbetsoförmögen?"

Överväganden

7. Med frågorna 1, 2 och 3 önskar den nationella domstolen få klarlagt om Ahmet Bozkurts tidigare arbete som chaufför i internationell trafik kan anses vara lagligt arbete i en medlemsstat i enlighet med artikel 2 i beslut nr 2/76 och/eller artikel 6 i beslut nr 1/80 och, om så är fallet, om det härav följer en rätt till vistelse i den ifrågavarande medlemsstaten under tiden arbetet utövas.

Med fråga 4 önskar den hänskjutande domstolen få domstolens ställningstagande till om Ahmet Bozkurt, om det fastställs att han rent faktiskt får anses ha utövat lagligt arbete i Nederländerna, till följd av beslut nr 2/76 och nr 1/80 har rätt att uppehålla sig i Nederländerna efter att ha blivit permanent arbetsoförmögen till följd av en arbetsolycka.

8. Domstolen har i sin dom av den 20 september 1990 i mål C-192/89, Sevince [4], fastställt att tolkningsfrågor rörande associeringsrådets beslut nr 2/76 och nr 1/80 hör under artikel 177. I samma mål sade domstolen att

"[a]rtikel 2.1 b i beslut nr 2/76 ... och/eller artikel 6.1 i beslut nr 1/80 ... har direkt effekt i Europeiska gemenskapens medlemsstater."

Detta mål rörde ett fall där det var fråga om huruvida det var berättigat att en turkisk medborgare, S. Z. Sevince, av de nederländska myndigheterna i beslut av den 11 september 1980, fått avslag på sin begäran om förlängning av uppehållstillstånd, som han hade fått meddelat den 22 februari 1979. På grund av att tidpunkten för ikraftträdandet av beslut nr 1/80, som nämnts ovan, var den 1 juli 1980, skulle frågan om den ifrågavarande turkiske medborgarens uppehållsrätt i det aktuella målet bedömas såväl i enlighet med beslutet från år 1980 som beslut nr 2/76. Domstolen tog ställning till frågan om den aktuella regelns direkta effekt i båda besluten utan att ta ställning till den tidsmässiga frågan (jämför uttrycket "och/eller").

9. I det mål som nu domstolen har att ta ställning till har Bozkurt säkerligen också haft anknytning till Nederländerna före ikraftträdandet av beslut nr 1/80 den 1 juli 1980. Emellertid kan Bozkurt, efter vad som upplysts, inte dokumentera anknytningen till Nederländerna förrän från och med år 1979. Anknytningen till Nederländerna hade således vid ikraftträdandet av beslut nr 1/80 den 1 juli 1980 inte omfattat den period på fem år som enligt artikel 2.1 b i beslut nr 2/76 var avgörande för däri stadgad "rätt att ta anställning efter eget val".

Härefter är det enligt min uppfattning riktigt att avgöra den aktuella frågan för förhandsavgörande enligt reglerna i beslut nr 1/80, som vid sitt ikraftträdande trätt i stället för motsvarande regler i beslut nr 2/76, och således att Bozkurts anknytning till Nederländerna åren 1979—1980 om så är nödvändigt tas i beaktande i samband med beslutet.

Det skall dock understrykas att det inte är någon stor skillnad mellan besluten. Femårsfristen i artikel 2.1 b i beslut nr 2/76 är i den motsvarande bestämmelsen i artikel 6.1 i beslut nr 1/80 nedsatt till fyra år, men bortsett härifrån är skillnaderna från de ovan citerade bestämmelserna i de två besluten av en mera redaktionell karaktär och innebär att bestämmelserna i beslut nr 1/80 på några punkter är klarare formulerade än de motsvarande bestämmelserna i beslut nr 2/76.

4 — Rec. s. I-3461.

Fråga 1

Detta anknytningskriterium skall också användas för det fallet att en arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat har fast arbete som löntagare på ett skepp som seglar under en annan med-lemsstats flagg.

10. Den nationella domstolen hänvisar i sin fråga till domstolens dom av den 27 september 1989 i mål 9/88, Lopes da Veiga [5]. Detta mål rörde frågan om huruvida en portugisisk medborgare som sedan ett datum före Portugals inträde i Europeiska gemenskaperna hade varit anställd som löntagare på ett nederländskt skepp skulle betraktas som en arbetstagare som var medborgare i en medlemsstat och anställd inom en annan medlemsstats territorium, jämför artiklarna 7, 8 och 9 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 [6]. Domstolen uttalade i punkterna 15, 16 och 17 följande:

Det tillkommer den nationella domstolen att avgöra om sökandens arbetsförhållanden har en tillräckligt nära anknytning till nederländskt territorium varvid den bland annat skall ha följande omständigheter som utgångspunkt...: Sökanden i målet inför den nationella domstolen arbetar för ett nederländskt rederi med säte i Nederländerna på ett skepp registrerat på samma ställe, han är anställd i Nederländerna och hans anställning lyder under nederländsk lag; slutligen omfattas sökanden av den i Nederländerna gällande socialförsäkringen och han är förpliktad att betala inkomstskatt till Nederländerna."

"Rörande arbete som helt eller delvis utövas utanför gemenskapens territorium, fastslog domstolen i domarna av den 12 december 1974 ... och den 12 juli 1984 ... att personer som utövar ett sådant arbete har status som arbetstagare som är anställda inom en medlemsstats territorium när arbetsförhållandet i rättsligt hänseende kan lokaliseras till gemenskapens territorium eller har en tillräckligt nära anknytning till detta.

11. Ahmet Bozkurt har inför den nationella domstolen hävdat att frågan om huruvida han har utövat lagligt arbete i Nederländerna skall avgöras enligt samma kriterier som de som citerats ur domen Lopes da Veiga.

12. Den tyska regeringen, den nederländska regeringen, den grekiska regeringen och Förenade kungariket har däremot å sin sida

5 — Rec. s. 2989.
6 — EGT, 1968, s. II-467.

anfört att domen i målet Lopes da Veiga rör tolkningen av ett grundläggande gemenskapsrättsligt begrepp inom området arbetskraftens fria rörlighet, nämligen begreppet "arbetstagare anställd inom en annan medlemsstats territorium" enligt artiklarna 7, 8 och 9 i rådets förordning nr 1612/68, och att den därför inte kan användas i samband med tolkningen av regler som har sitt ursprung i ett associeringsavtal och som reglerar förhållandena för en medborgare från en icke-medlemsstat på en medlemsstats arbetsmarknad.

13. Till följd av domstolens praxis [7] skall internationella överenskommelser som gemenskapen ingår tolkas på grundval av sin ordalydelse och med beaktande av den målsättning de har. Den tolkning som domstolen har gjort av liknande regler eller begrepp i fördragen eller sekundärrätten kan inte utan vidare överföras till en internationell överenskommelse eller rättsakter som meddelats på grund av en sådan, utan det måste först undersökas om det ifrågavarande avtalets ordalydelse och räckvidd är till hinder för detta.

14. För genomförande av fördragets artiklar 48 och 49 om arbetskraftens fria rörlighet fastställer rådets förordning nr 1612/68 bland annat närmare regler om den rätt att ta anställning i andra medlemsstater som tillkommer medborgare i gemenskapens medlemsstater. Domstolen har i målet Lopes da Veiga tolkat begreppet "arbetstagare som är anställd inom en annan medlemsstats territorium" i denna förordning och uppställt ett antal kriterier för värderingen härav.

Det vid associeringsavtalet mellan EEG och Turkiet instiftade associeringsrådet har utfärdat beslut nr 1/80 (och nr 2/76) under hänvisning till artikel 12 i associeringsavtalet, vari det framgår att parterna är eniga om att på grundval av artiklarna 48, 49 och 50 i EEG-fördraget gradvis inbördes genomföra arbetskraftens fria rörlighet. Associeringsavtalet och de till följd härav utfärdade besluten hänvisar således till de gemenskapsrättsliga reglerna på området arbetskraftens fria rörlighet.

Då man i associeringsrådets beslut nr 1/80 (och nr 2/76) vidare har använt begreppet "anställd ... i ... medlemsstat", och detta begrepp motsvarar det ovan nämnda begreppet "arbetstagare som är anställd inom en annan medlemsstats territorium" i artiklarna 7, 8 och 9 i förordning nr 1612/68 ligger det nära till hands att tolka dessa begrepp på samma sätt och således använda de i domen Lopes da Veiga uppställda kriterierna.

15. Domstolen har tidigare haft tillfälle att uttala sig i samma avseende om ett

7 — Jämför domarna av den 9 februari 1982, mål 270/80, Polydor, Rec. s. 329, och av den 26 oktober 1982, mål 104/81, Kupferberg, Rec. s. 3641.

besläktat problem då den i sin dom av den 31 januari 1991 i mål C-18/90, Kziber [8], tog ställning till räckvidden av en bestämmelse i avsnittet om samarbete på arbetskraftsområdet i samarbetsavtalet mellan EEG och Marocko. I bestämmelsen föreskrevs att det för marockanska arbetstagare som är anställda på en medlemsstats territorium skall användas en socialförsäkring som utesluter varje diskriminering på grundval av nationalitet i förhållande till medborgare i de medlemsstater vari dessa är anställda. Domstolen fastslog rörande denna bestämmelse att

"[i]nnehållet i begreppet social trygghet i avtalets artikel 41.1 skall fastställas analogt med innehållet i samma begrepp i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen."

16. Det i domen Lopes da Veiga nämnda anknytningsmomentet rörande förvärvsmässigt arbete, som helt eller delvis utövas utanför gemenskapens territorium — nämligen "att arbetsförhållandet i rättsligt hänseende kan lokaliseras till gemenskapens territorium eller har en tillräckligt nära anknytning till detta" — bör i övrigt enligt min uppfattning användas oavsett om den ifrågavarande arbetstagaren, som i den nämnda domen, har arbete ombord på ett skepp som seglar under en medlemsstats flagg eller om han, som i detta mål, arbetar som chaufför i en bil som är inregistrerad i en medlemsstat.

17. Den första frågan skall därför besvaras med att de kriterier som domstolen har upprättat i domen Lopes da Veiga skall användas vid tolkningen av begreppet "anställd ... i ... medlemsstat" i artikel 6.1 i beslut nr 1/80 från det associeringsråd som upprättats vid associeringsavtalet mellan EEG och Turkiet. Det tillkommer den nationella domstolen att avgöra om Ahmet Bozkurt arbetsförhållande har en tillräckligt nära anknytning till nederländskt territorium, varvid denna bland annat skall ta följande omständigheter till utgångspunkt: Ahmet Bozkurt har haft anställning i ett nederländskt företag; anställningskontraktet var ingånget på nederländska och reglerat enligt nederländsk rätt; han körde nederländskt inregistrerade lastbilar och omfattades av de nederländska socialsystemet och efter att ha blivit permanent arbetsoförmögen vid en arbetsolycka mottager han således nu ett bidrag från Nederländerna; han uppehöll sig i Nederländerna i perioderna mellan sina resor och under sina semestrar.

Fråga 2 och 3

18. Med sin andra och tredje fråga önskar den nationella domstolen att få

8 — Rec. s. I-199.

domstolens ställningstagande till om en turkisk arbetstagare har "lagligt" arbete i en medlemsstat, i den mening detta uttryck används i artikel 6.1 i beslut nr 1/80, när den berörde varken behöver arbets- eller uppehållstillstånd för att vara anställd som lastbilschaufför i internationell trafik och om bestämmelsen ger en turkisk arbetstagare rätt till vistelse i en medlemsstat så länge han har lagligt arbete.

Domstolen har i överensstämmelse härmed i dom av den 20 september 1990 i mål C-192/89, Sevince [9], punkterna 28 och 29, uttalat att artikel 6.1 i associeringsrådets beslut nr 1/80

"endast reglerar den turkiske arbetstagarens situation rörande arbete utan att uttala sig om hans uppehållsrätt.

19. Svaret på dessa frågor bör ta sin utgångspunkt i att artikel 6.1 i associeringsrådets beslut nr 1/80 endast ger turkiska arbetstagare en rätt att fortsätta arbeta om de haft lagligt arbete i en medlemsstat under en närmare angiven tidsrymd. Denna rätt till fortsatt arbete innebär att arbetstagaren — när dessa förutsättningar är uppfyllda — även har rätt till vistelse, eftersom rätten att ta anställning annars skulle vara helt illusorisk.

Det är inte desto mindre så att aspekterna av den turkiske arbetstagarens personliga situation är nära förbundna och att de omtvistade bestämmelserna att ge en turkisk arbetstagare, som under en viss period har haft lagligt arbete i en medlemsstat, rätt att ta anställning efter eget val, oundgängligen innebär att arbetstagaren, åtminstone under denna tid, har uppehållsrätt då den rätt bestämmelserna ger den turkiske arbetstagaren annars skulle vara helt illusorisk".

Bestämmelsen kan emellertid inte antas reglera frågan om rätten till anställning och vistelse i medlemsstaterna för turkiska arbetstagare som inte uppfyller dessa tidsmässiga förutsättningar och således inte har den i bestämmelsen angivna rätten till fortsatt arbete (och vistelse). Det är således medlemsstaternas lagstiftning som fastställer om, och i så fall under vilka omständigheter, turkiska medborgare har rätt till inresa till och vistelse på deras territorium och att där utöva arbete.

20. Bestämmelsen i artikel 6.1 i associeringsrådets beslut nr 1/80 uppställer inte självständiga förutsättningar för att ett arbete är "lagligt". Hade meningen varit att endast arbete med särskilt arbetstillstånd eller annan särskild form av tillstånd, till exempel uppehållstillstånd, skulle omfattas av den period

9 — Rec. s. I-3461. Se även dom av den 5 oktober 1994, mål C-355/93, Eroglu, Rec. s. I-5131.

på fyra års arbete som enligt bestämmelsen ger rätt att ta anställning efter eget val så borde man uttryckligt ha angett detta i bestämmelsen.

Domstolen har i linje med detta i den tidigare nämnda domen, mål C-192/89, Sevince [10], uttalat följande rörande tolkningen av uttrycket "lagligt arbete" i artikel 2.1 b i beslut nr 2/76 och/eller artikel 6.1 i beslut nr 1/80:

"Även om uttrycket lagligt arbete i dessa bestämmelser inte nödvändigtvis kan antas vara betingat av en formell rätt till vistelse förutsätter det emellertid att den ifrågavarande arbetstagarens situation på arbetsmarknaden är permanent och inte endast övergående" (punkt 30).

21. Med uttrycket "lagligt" arbete kan artikel 6.1 i associeringsrådets beslut nr 1/80 därför antas hänvisa till medlemsstaternas regler om under vilka omständigheter turkiska medborgare har rätt till inresa till och vistelse på deras territorium och att där utöva arbete. När arbetets laglighet enligt bestämmelsen inte beror på om det föreligger ett formellt uppehållstillstånd ligger det dessutom närmast till hands att läsa denna så att ett arbete är "lagligt" i bestämmelsens mening om det enligt efter den ifrågavarande medlemsstatens lagstiftning inte är olagligt för en turkisk medborgare att utöva det.

22. Utom för de i artikel 6.1 uttryckligt reglerade fallen kan det antas att det enligt associeringsrådets beslut nr 1/80 inte finns något hinder för att en medlemsstat endast tillåter turkiska medborgare att utöva arbete om de har uppehålls- och/eller arbetstillstånd. Beslutet kan omvänt inte heller antas vara till hinder för att en medlemsstat ger turkiska medborgare rätt till inresa utan visum och/eller till vistelse och arbete utan uppehålls- eller arbetstillstånd.

På motsvarande sätt är bestämmelsen i artikel 6 — utom för de i bestämmelsens första stycke uttryckligt reglerade fallen — inte till hinder för en ordning som den nederländska, enligt vilken en turkisk medborgare som är anställd som chaufför i internationell trafik inte behöver arbetstillstånd och kan tillbringa sina semester- och fritidsperioder i Nederländerna utan uppehållstillstånd, men på grundval av ett visum som meddelas för ett år åt gången med rätt till vistelse i högst tre månader åt gången och högst nio månaders samlad vistelse om året.

10 — Jfr. fotnot 9.

23. När en turkisk medborgare enligt nederländsk lagstiftning kan utöva arbete som chaufför i internationell trafik utan särskilt tillstånd, men i nödvändig omfattning lagligen kan uppehålla sig på Nederländernas territorium på grundval av ett visum, är ett sådant arbete följaktligen lagligt arbete i den mening som detta uttryck används i artikel 6.1 i associeringsrådets beslut nr 1/80.

24. Jag föreslår mot denna bakgrund domstolen att besvara den andra och tredje frågan med att uttrycket "lagligt" arbete i en medlemsstat i artikel 6.1 i associeringsrådets beslut nr 1/80 hänvisar till de enskilda medlemsstaternas lagstiftning om under vilka förhållanden det är lagligt eller olagligt att utöva sådant arbete och därvid vistas på den berörda medlemsstatens territorium utan att det ställs krav på att arbetet skall utövas under ett formellt arbets- och/eller uppehållstillstånd.

Fråga 4

25. Med den fjärde frågan önskar den hänskjutande domstolen få avgjort om en turkisk medborgare behåller den rätt till vistelse som följer av artikel 6 i associeringsrådes beslut nr 1/80 om han blir fullständigt arbetsoförmögen.

26. Ahmet Bozkurt och kommissionen har gjort gällande att denna fråga skall besvaras jakande och har härvid bland annat hänvisat till bestämmelsen i artikel 6.2 i det nämnda beslutet.

27. Den tyska regeringen, den nederländska regeringen, den grekiska regeringen och Förenade kungariket har häröver alla anfört att artikel 6 i associeringsrådets beslut inte reglerar frågan om uppehållsrätt för en turkisk medborgare som blir permanent arbetsoförmögen efter en arbetsolycka. Frågan faller därför under de enskilda medlemsstaternas lagstiftning.

28. Som det framgår av svaret på fråga två och tre är det som utgångspunkt medlemsstaternas lagstiftning som fastställer om och i så fall under vilka förutsättningar turkiska medborgare har rätt till inresa till och vistelse på deras territorier för att där utöva arbete.

En turkisk arbetstagare som har utövat lagligt arbete i en medlemsstat under en tidsrymd som nämnts i artikel 6.1 har emellertid i den i denna bestämmelse fastställda omfattningen rätt till fortsatt arbete i den berörda medlemsstaten och — för att denna rätt till arbete inte skall vara illusorisk — rätt till vistelse under tiden arbete utövas.

29. Bestämmelsen i artikel 6.2 första meningen i associeringsrådets beslut nr 1/80 anknyter till artikel 6.1 genom att angiva några fall som jämställs med perioder av lagligt arbete. Dessa fall kan således ingå i beräkningen av de perioder som nämnts i artikel 6.1. Arbetstagarens årliga semester eller föräldraledighet skall således medräknas vid beräkningen av de perioder av lagligt arbete som är villkoret för att uppnå den i första stycket beskrivna rätten till fortsatt arbete. Detsamma gäller för perioder av frånvaro av kortare varaktighet på grund av sjukdom.

Såsom artikel 6.2 första meningen avfattats i de olika språkversionerna står det inte helt klart om även frånvaro på grund av arbetsolycka skall vara av kortare varaktighet för att kunna ingå i beräkningen av de perioder av lagligt arbete som är fastställt i artikel 6.1. Enligt min uppfattning ligger det emellertid närmast till hands att förstå bestämmelsen så att det också i denna situation ställs krav på att frånvaron är av kortare varaktighet för att den skall kunna medräknas vid beräkningen av perioder med lagligt arbete. Uttrycket "frånvaro" förutsätter vidare att den berörde vid en tidpunkt kommer tillbaka till arbetet och detta kan knappast omfatta permanent oförmåga.

Men oavsett hur man tolkar denna uppräkning av fall som finns i artikel 6.2 första meningen skall det understrykas att bestämmelsen endast uttrycker vilka faktiska omständigheter som enligt artikel 6.1 medför att det inträder en närmare angiven följd men däremot inte ändrar den i artikel 6.1 angivna följden. Med andra ord: Vissa frånvaroperioder av kortare varaktighet kan medräknas i beräkningen exempelvis av om en turkisk arbetstagare har haft lagligt arbete i fyra år i en medlemsstat, men följden är densamma som om arbetstagaren inte hade varit frånvarande nämligen att han har "rätt att ta anställning efter eget val" och — härigenom — en rätt till vistelse när detta arbete utövas.

30. Artikel 6.2 andra meningen i associeringsrådets beslut nr 1/80 fastställer att ofrivilliga arbetslöshetsperioder och frånvaro på grund av sjukdom av längre varaktighet inte kan jämställas med perioder av lagligt arbete. Det skall således vid beräkningen av den i artikel 6.1 fastställa tidsrymden bortses från perioder av ofrivillig arbetslöshet och frånvaro av längre varaktighet på grund av sjukdom. Denna del av artikel 6.2 andra meningen är på motsvarande sätt som artikel 6.2 första meningen till för att klargöra innehållet i de tidsmässiga villkoren för att de i artikel 6.1 fastställa rättigheterna kan inträda men fogar inget till beskrivningen i artikel 6.1 av denna rätts innehåll.

31. Bestämmelsen i artikel 6.2 andra meningen fastslår emellertid samtidigt

att perioder av ofrivillig arbetslöshet och frånvaro av längre varaktighet på grund av sjukdom inte är till skada för de rättigheter som förvärvats genom den föregående arbetsperioden. Detta innebär att den turkiske arbetstagaren inte mister de rättigheter som han har förvärvat enligt artikel 6.1 genom att exempelvis vara sjuk en längre tid. Det finns för övrigt enligt min uppfattning ingen grund att anta att uttrycket "frånvaro av längre varaktighet på grund av sjukdom" omfattar permanent arbetsoförmåga, jämför härvid ovan i punkt 29 angående artikel 6.2 första meningen.

Men oavsett vilka situationer som kan antas vara omfattade av artikel 6.2 andra meningen skall det understrykas att inte heller denna del av bestämmelsen tillfogar beskrivningen i artikel 6.1 av rättighetens innehåll något. Den rätt som den turkiske arbetstagaren således inte mister genom att bli sjuk en längre tid efter att ha haft lagligt arbete i fyra år i en medlemsstat är fortsättningsvis "rätt att ta anställning efter eget val" och — härigenom — en rätt till vistelse under den tid detta arbete utövas.

32. En arbetstagare som blivit permanent arbetsoförmögen kan emellertid inte utöva denna rätt till arbete och kan därför inte heller på denna grund kräva rätt till vistelse.

33. Målet illustrerar att associeringsrådet ganska säkert har låtit sig inspireras av artiklarna 48, 49 och 50 i fördraget till att fastställa reglerna i beslut nr 1/80 (och nr 2/76). Det framgår emellertid klart av motiven till beslutet att ändamålet med bestämmelserna är att arbetskraftens fria rörlighet mellan EEG och Turkiet skall genomföras *gradvis*. Beslutet har således inte haft till syfte att fullständigt genomföra arbetskraftens fria rörlighet mellan gemenskapens medlemsstater och Turkiet. Reglerna i beslut nr 1/80 (och nr 2/76) är således endast ett steg på vägen mot det gradvisa genomförandet av arbetskraftens fria rörlighet mellan gemenskapen och Turkiet. Det är således logiskt att anta att associeringsrådet har haft till syfte att genomföra arbetskraftens fria rörlighet etappvis genom att först utfärda regler som uteslutande reglerar turkiska medborgares tillgång till arbete medan man ännu inte funnit att man bör utfärda regler som motsvarar reglerna i kommissionens förordning (EEG) nr 1251/70 [11], som genomför artikel 48.3 d i fördraget om rätten att stanna kvar inom en medlemsstats territorium.

34. Jag föreslår därför domstolen att besvara fråga fyra med att artikel 6 i associeringsrådets beslut nr 1/80 inte ger turkiska medborgare som blivit permanent arbetsoförmögna rätt till fortsatt vistelse i en medlemsstat.

11 — EGT nr L 142, 1970, s. 24.

Förslag till dom

35. Jag föreslår domstolen att meddela följande dom:

— De kriterier som domstolen har uppställt i domen av den 27 september 1989 i mål 9/88, Lopes da Veiga, skall användas analogt vid tolkningen av begreppet "anställd ... i ... medlemsstat" i artikel 6.1 i beslut nr 1/80 från det associeringsråd som upprättats vid associeringsavtalet mellan EEG och Turkiet. Det tillkommer den nationella domstolen att avgöra om Ahmet Bozkurts arbetsförhållande har en tillräckligt nära anknytning till nederländskt territorium, varvid bland annat följande omständigheter skall tas till utgångspunkt: Bozkurt har varit anställd i ett nederländskt företag; anställningskontraktet var ingånget på nederländska och reglerat enligt nederländsk rätt; han körde nederländskt inregistrerade lastbilar och omfattades av det nederländska socialsystemet och efter att ha blivit permanent arbetsoförmögen vid en arbetsolycka mottager han således nu ett bidrag från Nederländerna; han uppehöll sig i Nederländerna i perioderna mellan sina resor samt under sina semestrar.

— Uttrycket "lagligt" arbete i en medlemsstat i artikel 6.1 i associeringsrådets beslut nr 1/80 hänvisar till de enskilda medlemsstaternas lagstiftning om under vilka omständigheter det är lagligt respektive olagligt att utöva sådant arbete och därvid vistas på den berörda medlemsstatens territorium utan att det ställs krav på att arbetet skall utövas under formellt arbets- och/eller uppehållstillstånd.

— Artikel 6 i associeringsrådets beslut nr 1/80 ger inte turkiska medborgare som blivit permanent arbetsoförmögna rätt till fortsatt vistelse i en medlemsstat.